

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Головне слідче управління

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ
(РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ
ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ**

Київ 2021

Авторський колектив: *Цуцкірідзе М.С.* – д.ю.н., доцент, заслужений юрист України, полковник поліції, заступник Голови Національної поліції України – начальник Головного слідчого управління (керівник колективу); *Єфімов М.М.* – д.ю.н., доцент, майор поліції, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Гайду С.В.* – полковник поліції, заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України – начальник управління організації роботи та методичного забезпечення; *Чаплинський К.О.* – д.ю.н., професор, полковник поліції, завідувач кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Ананченко В.В.* – полковник поліції, заступник начальника управління Головного слідчого управління Національної поліції України – начальник відділу; *Пиріг І.В.* – д.ю.н., професор, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Бурлака В.В.* – к.ю.н., підполковник поліції, начальник відділу Головного слідчого управління Національної поліції України; *Плетенець В.М.* – д.ю.н., доцент, підполковник поліції, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Бідняк Г.С.* – к.ю.н., доцент, майор поліції, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Никифорова О.А.* – к.біол.н., доцент, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Павлова Н.В.* – к.ю.н., доцент, майор поліції, доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ; *Приловський В.В.* – к.ю.н., доцент кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Рецензенти:

Шевчишен А.В. – начальник відділу розслідування службових злочинів управління розслідування корупційних злочинів Головного слідчого управління Національної поліції України, доктор юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Дараган В.В. – завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент.

Організація і тактика проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами / [Колектив авторів]. Київ: 7БЦ, 2021. 47 с.

Методичні рекомендації містять аналіз та характеристику організації і тактики проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Вказані методичні рекомендації призначені для слідчих та працівників інших органів та підрозділів МВС України, які розслідують вказані кримінальні правопорушення або можуть залучатися у разі потреби до проведення окремих процесуальних дій.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних джерел.....	5
1.1. Особливості проведення різних видів огляду.....	5
1.2. Особливості проведення обшуку	10
РОЗДІЛ 2. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з особистісних джерел	14
2.1. Особливості проведення допиту різних категорій осіб.....	14
2.2. Особливості проведення одночасного допиту раніше допитаних осіб.....	22
РОЗДІЛ 3. Використання спеціальних знань при проведенні розслідування.....	26
3.1. Зальні питання використання спеціальних знань.....	26
3.2. Особливості призначення експертиз.....	30
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА.....	41

ВСТУП

Криміногенна ситуація, що склалася в Україні, на часі характеризується певною кількістю новітніх способів вчинення кримінальних правопорушень, котрі мають підвищену суспільну небезпеку. В той же час, залишаються розповсюдженими й протиправні діяння, що мали поширення і раніше. Зокрема, досить чисельними на території України є випадки незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Це, в свою чергу, створює умови для всебічного її використання організованими групами, злочинними організаціями та окремими злочинними елементами під час вчинення протиправних діянь. Крім того, ситуація, що склалася на сході України (АТО, ООС) має наслідком лише збільшення випадків появи серед громадян різноманітних видів зброї.

Так, відповідно до статистичних відомостей Генеральної прокуратури України, у 2016 році зареєстровано 6307 фактів учинення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, тоді як повідомлено про підозру 3841 кримінальних провадженнях, у 2017 – 8002 (повідомлено про підозру – 6425), у 2018 – 7466 (повідомлено про підозру – 5719), у 2019 – 6204 (повідомлено про підозру – 4875), у 2020 – 5116 (повідомлено про підозру – 4252), а за 10 місяців 2021 – 3893 (повідомлено про підозру – 3168).

Наявність кримінальних проваджень без повідомлення про підозру зумовлено рядом чинників, серед яких необхідно виокремити недостатній криміналістичний аналіз та відсутність сучасної методики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Одночасно доказування вини осіб, які їх учинили, також завжди викликає труднощі. Зазначене свідчить про необхідність поглибленого аналізу проведення окремих слідчих (розшукових) дій в кримінальних провадженнях визначеної категорії.

РОЗДІЛ 1.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З МАТЕРІАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ

1.1. Особливості проведення різних видів огляду

Ефективність розслідування незаконного обігу зброї багато в чому залежить від своєчасного і якісного проведення слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних джерел, зокрема, огляду. Вказана процесуальна дія є необхідною не тільки для виявлення та фіксації зброї, а також для встановлення слідів протиправного діяння. Крім того, її проведення дає змогу у випадку відсутності особи, яка вчинила протиправне діяння, також проаналізувати обстановку, відтворити, змодельювати можливу картину того, що сталося, спосіб дії правопорушника, його ознаки тощо.

При розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами об'єктом огляду є:

- вогнепальна зброя, її частини та механізми, боєприпаси;
- місце події – ділянка місцевості або приміщення, в межах якого виявлені сліди і об'єкти, пов'язані з досліджуваними протиправними діяннями;
- супутні предмети (кобура, пристосування для прихованого носіння зброї тощо), устаткування і матеріали, використані для виготовлення вогнепальної зброї, боєприпасів;
- місцевість та приміщення, що не є місцем події;
- документи (справжні та підроблені), що дають право носіння, зберігання, експонування предметів, вилучених з вільного цивільного обігу;
- інші об'єкти (транспортні засоби, річкові судна тощо).

Серед місць, які необхідно оглядати по даній категорії кримінальних проваджень необхідно визначити наступні:

- приміщення, схованки на місцевості, транспорт та ін.;

- місце проживання підозрюваного – з метою виявлення зброї, її частин, засобів пакування, транспортування тощо;
- місце перебування правопорушника, якій зник з місця події.

Серед завдань, які необхідно вирішити при огляді під час розслідування досліджуваної категорії протиправних діянь, необхно визначити:

I. При огляді об'єктів:

- отримання необхідних відомостей, котрі дозволяють розв'язати питання про віднесення вилучених (виявлених) предметів до зброї, боєприпасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв;
- встановлення родових, групових, а також по можливості й індивідуальних ознак предмета, який оглядається;
- вирішення питання про необхідність відповідного експертного дослідження;
- визначення особливостей дозвільних документів;
- визначення способу виготовлення предмета, який оглядається;

II. При огляді місця події:

- виявлення слідів протиправного діяння та інших речових доказів для вирішення питань про те, чи мав місце злочин, ким, з якою метою і за яких обставин його вчинено (виявлення, фіксація, вилучення і упаковка слідів, що характеризують осіб, які брали участь у вчиненні кримінального правопорушення (їх число, приблизний вік, фізичні дані, наявність певних звичок, навичок, психічних відхилень та ін.); сліди рук, ніг, біологічні сліди та ін.; сліди транспортних засобів; сліди зламу та ін.);
- виявлення предметів, які можливо є зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами і вибуховими пристроями;
- виявлення та фіксація зброї або її складових;
- виявлення та фіксація слідів застосування зброї (стріляних куль, стріляних гільз, інших частин патрона, основних та додаткових слідів пострілу, частин вибухового пристрою, якій розірвався, слідів вибуху);
- з'ясування обстановки протиправного діяння та усіх інших його обставин;
- отримання вихідної інформації для висування версій (про механізм події, що відбулася; про злочинців; про знаряддя

вчинення протиправного діяння; про осіб, які можуть надати інформацію про обставини вчинення кримінального правопорушення, інші обставини і дані, які можуть бути використані для розслідування);

- отримання вихідних даних для проведення подальших процесуальних дій;

- виявлення можливих порушень встановлених правил і приписів зберігання вогнепальної зброї (так, часто у ході огляду виявляється відсутність печатки, пломбування, відсутність сталевих ґрат на вентиляційних люках та інші порушення встановлених правил);

- виявлення та фіксація обладнання для виготовлення (переробки) зброї, пристосувань для її транспортування або зберігання;

- встановлення предмета розкрадання, кількості викраденої зброї, номерів, маркувань та інших ознак, необхідних для негайної організації розшуку викраденого;

- висунення версій про правопорушника, пошук і фіксація слідів, що можуть вказувати: на особу правопорушника; його зовнішній вигляд, одяг; можливі сліди, які могли залишитися на злочинцеві, його одязі, предметах, що належать йому, в результаті його перебування і діяльності на місці події.

III. При огляді складських приміщень:

- розташування будинку, його типові характеристики та планування;

- наявність і розташування постів охоронної сигналізації, її стан;

- для зберігання якого саме озброєння призначалося складське приміщення, яке озброєння і в яких умовах там зберігалось;

- як злочинці проникли у приміщення і як його залишили;

- що викрадено: найменування і характеристика викраденого, встановлена або очікувана кількість викраденого;

- які предмети були залишені правопорушниками на місці події;

- які саме транспортні засоби використовувалися правопорушниками, де вони перебували при вчиненні кримінального правопорушення;

- чи є в приміщенні місця, спеціально пристосовані для таємного зберігання (тимчасового) окремих об'єктів незаконного обігу зброї.

Оглядаючи зброю і беручи її руками важливо не пошкодити сліди, що можуть бути на поверхні зброї (сліди рук, текстильні волокна, волосся, сліди крові, запах тощо) та не залишити свої. Зброя оглядається також для фіксації маркувальних позначень, установлення наявності будь-яких ушкоджень, відсутності частин і т. п. При цьому слід звернути увагу на ідентичність заводського порядкового номера на різних деталях конкретного екземпляра зброї. Якщо зброя була виявлена в штатному ящику, то в ньому може знаходитися опис боєприпасів, які зберігалися в цьому ящику, їх кількість, номер партії, відомості про завод-виробник, місяць і рік виготовлення, підпис командира підрозділу та інші данні. Уся ця інформація може бути використана для висування версій щодо місця походження (викрадення) зброї.

Необхідно також пам'ятати про інформацію, яку необхідно обов'язково ретельно описувати у протоколі огляду. Зокрема, до неї необхідно віднести: місце виявлення зброї; вид зброї (пістолет, автомат, граната, ніж та ін.), її система, модель і калібр; за наявності – видимі зовнішні дефекти (ум'ятини, тріщини, погнутості тощо); ознаки ремонту; сліди папілярних візерунків, крові, волосся, кіптяви та інших речовин на поверхні зброї; положення курка (спущений, на бойовому або запобіжному взводі); позначення (найменування, заводський порядковий номер, рік випуску, заводські або фірмові знаки фірми-виробника тощо) та ін. Для вогнепальної зброї вказується наявність (відсутність) патрона в патроннику; наявність (відсутність) патронів у магазині (за наявності останніх вказується їх кількість, маркувальні позначення, а також ознаки осічок на патронах); стан каналу ствола (наявність мастила, іржі, порохового нагару, незгорілих або напівзгорілих порошків, сторонніх часток тощо); наявність запаху згорілого пороху та ін.

Огляд саморобної вогнепальної зброї починається з вивчення досліджуваного об'єкта з метою його індивідуалізації. При цьому звертається увага на ті особливості зброї, які дозволяють відрізнити її від усіх інших екземплярів зброї. На саморобній зброї, залежно від способу її виготовлення, маркування може бути відсутнім, тому необхідно вказати

матеріал, з якого виготовлено зброю або його окремі деталі, розміри, вагу, вказати на особливості зовнішнього вигляду, форми обробки, написи, подряпини, забоїни металу тощо. Потім досліджується взаєморозташування частин саморобної вогнепальної зброї, їх стан, взаємодія, наявність порохової кіптяви в каналі ствола та ін.

1.2. Особливості проведення обшуку

Відповідно до ст. 234 КПК України, обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Організаційно-підготовчі заходи до проведення обшуку при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є наступними:

- збирання орієнтуючої інформації про особу правопорушника, а також членів його сім'ї, родичів та знайомих; усі епізоди злочинної діяльності; місця (об'єкти) обшуків; знаряддя (засоби) кримінального правопорушення та предмети, що здобуті злочинним шляхом і підлягають відшукуванню, та ін.;

- аналіз та оцінка зібраної інформації та слідчої ситуації, що склалася на певному етапі розслідування, до ухвалення рішення про проведення даної процесуальної дії;

- прийняття (ухвалення) рішення про проведення обшуку;

- планування та визначення часу проведення обшуку;

- підбір необхідних учасників для проведення обшуку;

- створення оптимальних умов для проведення даної процесуальної дії;

- вирішення питання про застосування службово-розшукового собаки;

- визначення способу фіксації ходу та результатів обшуку;

- розробка заходів, що передбачають дії учасників обшуку у випадках виникнення непередбачуваних ситуацій або ускладнень;

- забезпечення безпеки учасників процесуальної дії;

- проведення інструктивної наради (інструктаж) з усіма учасниками обшуку;

- складання плану проведення обшуку.

До основних об'єктів, які підлягають виявленню та вилученню під час проведення обшуку при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або

вибуховими речовинами, слід віднести наступні:

- вогнепальна зброя та її частини;
- боєприпаси;
- вибухові речовини;
- технічна документація зброї, боєприпасів та вибухових речовин;
- грошові кошти, отримані у результаті злочинної діяльності;
- документи, що характеризують злочинну діяльність конкретних осіб;
- речі та предмети, які містять сліди зберігання чи застосування зброї, або сліди злочинних дій;
- мобільні телефони, де міститься адресна книга, sms-повідомлення, фотографії або відеоролики;
- комп'ютерна техніка.

Крім визначених об'єктів слід зазначити наповнення окремих груп для більш ефективного проведення обшуку.

Так, балістичними об'єктами можуть бути :

- вогнепальна зброя, окремі її частини, заготовки деталей зброї;
- боєприпаси;
- інструменти й різні матеріали, які використовуються для виготовлення деталей зброї й боєприпасів;
- предмети із продуктами пострілу, які відклалися на них.

Крім того, до балістичних об'єктів відносять предмети, у яких зберігалися зброя або боєприпаси.

Також виявлена вогнепальна зброя та сліди її використання можуть містити дані, що характеризують особу правопорушника, його навички, іноді професійну приналежність, обставини, що стосуються об'єктивної сторони вчиненого (напрямо пострілу, кількість зроблених пострілів, місце стрільби, справність зброї тощо). Для виявлення правопорушника, його викриття, важливе значення має вивчення виявлених боєприпасів, матеріалів і технічних пристроїв кустарного виготовлення боєприпасів, деталей зброї, її ремонту, переробки.

Саморобні вибухові пристрої, що використовуються правопорушниками під час вчинення протиправних діянь, можуть бути виготовлені з використанням окремих деталей пристроїв промислового виготовлення або без них. Тому

розмаїтість вибухових пристроїв і використовуваних вибухових речовин обумовлює необхідність врахування цього аспекту під час підготовки до проведення обшуку.

Також під час обшуку у кримінальних провадженнях про незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами вилученню підлягають:

- технічні засоби й вироби, які стосуються вогнепальної зброї;

- залишки частин та механізмів, які не були використані під час виготовлення вогнепальної зброї;

- предмети, які, ймовірно, були знаряддями вчинення правопорушення (наприклад, передбачувані знаряддя злому, засоби підпалу), а також предмети, які містять сліди злочинних дій або сліди правопорушника, та ін..

У деяких випадках злочинці використовують сейфи, які призначені для зберігання мисливських рушниць або травматичної зброї, що зареєстровані та законно зберігаються. Враховуючи це, при підготовці до обшуку слід підготувати спеціальні засоби, призначені для відмикання, а також в застосуванні яких може виникнути необхідність.

Найбільш ефективними тактичними прийомами, що можуть застосовуватися під час проведення різнопланових обшуків під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, є наступні:

- залучення підозрюваного до проведення обшуку;

- порівняння відомостей, що містяться у відповідях обшукуваного з наявною обстановкою та інформацією, отриманою під час проведення інших процесуальних дій.

Найбільш розповсюдженими тактичними помилками та прорахунками, яких можуть припускатися працівники правоохоронних органів в ході проведення обшуку по досліджуваній категорії кримінальних проваджень:

- невідтримання психологічного контакту із обшукуваною особою;

- безґрунтовне зволікання із проведенням обшуку;

- неналежна фіксація виявленої зброї, бойових припасів, вибухових речовин та інших об'єктів;

- несвоєчасність проведення обшуку;

- виток інформації про підготовку до проведення обшуку.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ОСОБИСТІСНИХ ДЖЕРЕЛ

2.1. Особливості проведення допиту різних категорій осіб

Серед організаційно-підготовчих заходів до проведення допиту різних категорій осіб під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами необхідно здійснювати наступні:

- повне і всебічне вивчення (узагальнення) матеріалів кримінального провадження;
- аналіз слідчої ситуації, що склалася на початковому етапі розслідування;
- визначення й уточнення предмета допиту;
- вивчення особи допитуваного;
- визначення (за потреби) додаткових учасників проведення процесуальної дії;
- збирання оперативної інформації про особу, яка підлягає допиту;
- визначення часу й місця проведення допиту;
- визначення способу виклику і підготовка необхідних процесуальних документів;
- підбір речових доказів та інших матеріалів для пред'явлення допитуваному;
- забезпечення безпеки допитуваного;
- підготовка технічних засобів фіксації допиту;
- визначення тактичних прийомів допиту.

Стосовно визначення предмету допиту зазначимо, що під час розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, незалежно від особи допитуваного він нараховує такі групи фактичних даних, котрі потрібно встановити:

- зброя: кількість, система, вид, модель та ін.;

найменування, модель; кількість (число, обсяг); стан і зовнішній вигляд; індивідуальні ознаки – номер, маркування, комплектність, упаковка та інше;

– особа правопорушника: зовнішній вид, професійні навички, мотив вчинення кримінального правопорушення;

– обставини придбання зброї: привласнення, розкрадання, вимагання, крадіжка, виготовлення;

– особливості транспортування зброї: способи маскування, вид транспорту, маршрут, час та ін.;

– обставини збуту зброї: ким і куди була реалізована зброя, ціна зброї, спосіб, місце, особа покупця, час та ін.;

– зв'язок з іншими злочинами, під час вчинення яких використовувалась зброя;

– вчинення кримінального правопорушення одноособово чи групою осіб;

– встановлення характеру злочинної діяльності кожної з таких осіб.

Найбільш поширеними тактичними прийомами, які вони застосовували під час допиту підозрюваних при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, є наступні:

- вільна розповідь;
- постановка запитань;
- встановлення психологічного контакту;
- викриття неправдивого алібі;
- використання фактора раптовості;
- актуалізація забутого у пам'яті;
- пред'явлення речових та інших доказів;
- створення уявлення про повну поінформованість уповноваженої особи;
- спостереження за поведінкою допитуваного;
- створення напруги;
- приховування меж поінформованості уповноваженої особи;
- застосування відеозапису.

Зазначені тактичні прийоми можуть застосовуватися під час проведення допиту різних категорій осіб.

Слід навести приблизний перелік чинників, що впливають на організаційно-тактичні аспекти допиту осіб, які вчиняють

незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на допит підозрюваного, зокрема:

- затримання підозрюваного зі зброєю або з коштами, здобутими у результаті злочинної діяльності;
- час затримання правопорушника по відношенню до вчинення кримінального правопорушення: по «гарячих слідах», після вчинення одиничного кримінального правопорушення, серії кримінальних правопорушень;
- факт у допитуваного спеціальних знань;
- кількість затриманих учасників протиправного угруповання;
- участь у діяльності злочинної групи посадових осіб;
- інші чинники, які зумовлені конкретною слідчою ситуацією

Під час допиту особи, яка була затримана зі зброєю встановлюються такі обставини:

- чи має особа дозвіл на володіння зброєю;
- з якого джерела отримана зброя (хто її продав чи передав);
- ким і де зброя була виготовлена (якщо виявлена зброя саморобного виробництва);
- де зберігалася зброя;
- з якою метою носить або володіє зброєю;
- чи є у особи ще зброя, де вона зберігається;
- чи здійснювала затримана особа раніше злочини з використанням цієї зброї, коли саме, де і у який спосіб;
- чи належить затримана особа до організованої злочинної групи, яку функцію вона там виконує, хто є її організатором і керівником

В ході допиту підозрюваного, який вчинив викрадення, привласнення, вимагання зброї, необхідно детально з'ясувати:

- коли і за яких обставин було прийнято рішення про вчинення кримінального правопорушення;
- як здійснювалася підготовка; джерело походження зброї;
- коли і за яких обставин вчинено злочин;
- який спосіб його вчинення;
- вид, кількість зброї, опис упаковки;

- хто був спільником допитуваного;
- хто знав про підготовлюване або вчинене розкрадання;
- яким чином зброя була переправлена за територію, що охороняється;
- хто бачив викрадену зброю (кому демонстрував);
- кому, коли, де і за яких обставин збув зброю; чи випробував зброю, де, яким чином, з ким;
- чи є дозвіл на носіння, зберігання зброї тощо;
- чи здійснював підозрюваний незаконні дії з використанням викраденої зброї.

У разі, коли підозрюваний вже збув викрадену зброю, обов'язковому з'ясуванню підлягають такі обставини:

- дата, конкретний час, місце, спосіб, мета та мотив збуту;
- кому, коли підозрюваний збув зброю;
- хто був посередником в угоді;
- де була здобута, придбана та зберігалася зброя;
- чи був завчасно підготовлений план вчинення кримінального правопорушення;
- чи здійснювала особа раніше протиправні дії із зброєю;
- яку суму отримав за продаж зброї, де ці гроші;
- з якою метою покупець купував зброю;
- якщо злочин вчинявся злочинною організованою групою
- яким був розподіл ролей, за яким принципом; чи є ще докази на підтвердження часу, способу вчинення та інших обставин, повідомлених допитуваним.

Також в розрізі вказаного вважаємо за доцільне обов'язково вказати, що для кваліфікації незаконного поводження зі зброєю, боєприпасами або вибуховими речовинами слід встановити чи було його вчинено без належного дозволу. Як показує судова практика, це має важливе значення.

Так, 13 липня 2021 р. Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у справі № 220/1985/19 скасував ухвалу апеляційного суду, який не перевірів викладені в апеляційній скарзі доводи захисника. Вироком місцевого суду, залишеним без змін апеляційним судом, фігуранта засуджено за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК, за те, що він, маючи досвід поводження зі зброєю,

боєприпасами та вибуховими речовинами при проходженні військової служби, придбав і носив бойові припаси та вибухові речовини без передбаченого законом дозволу. У касаційній скарзі захисник зазначав, що під час досудового розслідування та судового розгляду не було належним чином перевірено доводи обвинуваченого про те, що він, як військовослужбовець, що несе службу у зоні АТО, мав відповідний дозвіл на придбання та носіння боєприпасів і вибухових речовин. Верховний Суд вказав, що диспозицією ч. 1 ст. 263 КК передбачено, що кримінально караним є носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв **без передбаченого законом дозволу**. «Без передбаченого законом дозволу» – є одним із елементів гіпотези норми, який – поряд із загальними елементами умов настання кримінальної відповідальності, що містяться в Загальній частині Кримінального кодексу України, – визначає можливість застосування диспозиції і, відповідно, санкції ч. 1 ст. 263 КК. Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, судом першої інстанції **не було перевірено версію сторони захисту про наявність такого дозволу у обвинуваченого, як у військовослужбовця, що проходив військову службу по мобілізації в зоні АТО**. Оскільки вказані обставини мають вирішальне значення для встановлення судом наявності у діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК, суд першої інстанції мав дослідити якими нормативно-правовими актами передбачено видачу таким військовослужбовцям дозволу на придбання та носіння бойових припасів, вибухових речовин; порядок, спосіб та форму видачі такого дозволу; обсяг бойових припасів та вибухових речовин, на який видається зазначений дозвіл (у разі його наявності), а також чи поширювався такий дозвіл (у разі його наявності) на вилучені у фігуранта бойові припаси, вибухові речовини. Отже, лише після з'ясування всіх вищевказаних обставин кримінального провадження, суд першої інстанції дійти висновку про наявність чи відсутність передбаченого законом дозволу на придбання, носіння інкримінованих фігуранту бойових припасів, вибухових речовин та, відповідно, про наявність чи відсутність у його діях складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК. Суд апеляційної інстанції, всупереч вимогам ст. 419 КПК, розглядаючи апеляційну скаргу сторони захисту, не звернув уваги

на допущені судом першої інстанції порушення, належним чином не перевірів викладені у скарзі доводи, не провів ретельного аналізу й оцінки доказів, на які посилався захисник. Отже, Верховний Суд ухвалу апеляційного суду скасував і призначив новий розгляд в суді апеляційної інстанції.¹

До категорії свідків, які можуть бути допитані під час розслідування незаконного обігу зброї, відносяться:

очевидці

- особи, які безпосередньо спостерігають за підготовкою, виготовленням, приховуванням зброї; видачею наказів про незаконну видачу (передачу) зброї; присутні під час здійснення шахрайських дій із заволодіння зброєю та ін.;
- особи присутні під час затримання підозрюваного на гарячому зі зброєю

особи, які можуть свідчити про обставини, пов'язані з подією кримінального правопорушення

- посадовці, відповідальні за обіг зброї у військових частинах, правоохоронних органах, підприємствах, організаціях, де зброя використовується, виготовлюється, зберігається, продається;
- здійснюють охорону складу, арсеналу, військової частини за своїми професійними обов'язками (охоронець, сторож, відповідальний за відео нагляд місця зберігання зброї);
- законно здійснюють транспортування, видачу зброї;
- виявили зброю у транспорті, громадських місцях, при перетинанні кордону та ін.;
- перебувають у родинних, робочих, службових, дружніх та інших стосунках із злочинцем чи потерпілим.

При допиті свідків-очевидців вчинення кримінального правопорушення, доцільно з'ясування таких питань:

¹ Електронний ресурс : Режим доступу : <https://lexinform.com.ua/sudova-praktyka/dlya-kvalifikatsiyi-nezakonnogo-povodzhennya-zi-zbrojeyu-boyeprypamy-abo-vybuhovymy-rechovynamy-slid-vstanovyty-chy-bulo-jogo-vchyneno-bez-nalezhnogo-dozvolu/>

особи, які можуть свідчити про обставини, пов'язані з подією кримінального правопорушення

- чи є свідок безпосереднім очевидцем незаконного збуту, транспортування та інших видів незаконного обігу зброї;
- час вчинення кримінального правопорушення, за яких обставин особа бачила дії правопорушника;
- яка зброя стала предметом незаконного обігу; яким способом вчинено злочин, у чому саме полягає незаконні дії зі зброєю;
- чому та яким чином свідок опинився на місці події: куди прямував (пункт початку руху та кінця), чому свідок звернув увагу на місце події та осіб, які там перебували;
- чи був знайомий з підозрюваним;
- якщо ні – які прикмети правопорушника, його зовнішній вигляд, як був одягнений, і чи зможуть свідки його впізнати;
- чи були співучасники, їх прикмети; чи знаходилися транспортні засоби поряд з місцем події, які ймовірно могли належати особі, що вчинила злочин, описати транспортний засіб;
- у якому напрямку, яким чином покинув місце події злочинець та ін.

Під час допиту потерпілого слід враховувати можливість давання завідомо неправдивих показань і необхідність їх виявлення. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення розкрадання може бути продиктовано тим, що, наприклад, власник зброї вчинив злочин з її використанням (або надав свою зброю для вчинення кримінального правопорушення іншій особі), і, щоб забезпечити собі алібі, заявив в правоохоронні органи про те, що зброю у нього викрали. Потерпілий може давати неправдиві свідчення про умови зберігання зброї або приховувати, що зброя зберігалася неналежним чином. Не в інтересах потерпілого розповідати і про власну неправильну поведінку, якою потерпілий спровокував вчинення розкрадання зброї. Неправдиву заяву про вчинення розкрадання зброї може бути зроблено її власником з метою змови із конкретною особою чи обумовлена тиском, що чиниться на нього з боку правопорушника. Неправдиві показання потерпілого можуть бути

виявлені шляхом постановки слідчим контрольних питань, повторення одних і тих же питань, деталізацією показань потерпілого, перевірки його причетності до вчинення кримінальних правопорушень з використанням зброї, а також зіставленням показань потерпілого з результатами огляду місця події, показаннями свідків, іншими доказами.

2.2. Особливості проведення одночасного допиту раніше допитаних осіб

- До основних завдань одночасного допиту можна віднести:
- з'ясування причин суперечностей в показаннях раніше допитаних осіб та їх усунення;
  - викриття одного із допитаних у наданні неправдивих (неповних) показань;
  - психологічний вплив на несумлінного учасника допиту з метою схиляння його до дачі правдивих показань;
  - зміцнення вольових якостей і позиції сумлінного учасника;
  - виявлення й встановлення доказів та нових обставин;
  - додаткова перевірка й закріплення показань свідків, потерпілих, підозрюваних.

Серед основних першочергових дій, що належить реалізувати слідчому під час проведення одночасного допиту раніше допитаних осіб є такі:

- 1) встановити особи тих, хто прибув для одночасного допиту, перевірити документи, що посвідчують їх особу;
- 2) встановити наявність чи відсутність осіб, що мають бути присутні під час такого допиту обов'язково, а також у разі їх відсутності вжити необхідних організаційних заходів;
- 3) відповідно до частини другої статті 104 КПК України повідомити учасників про застосування технічних засобів для фіксації ходу проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, про що зробити відповідний запис у протоколі. У разі застосування технічних засобів, текст показань записується до змісту протоколу за умови якщо хтось з учасників цієї дії на цьому наполягає;
- 4) роз'яснити зміст права не свідчити проти себе та близьких осіб, а також інші права і обов'язки учасників залежно від їх процесуального статусу (стаття 63 КУ відповідальність, що настає відповідно до статті 384, 385 КК України (відмова від дачі показань і дача завідомо неправдивих показань) роз'яснюється обов'язково);
- 5) з'ясувати в осіб, що беруть участь в допиті (двох раніше допитаних осіб) чи знайомі вони між собою та за яких обставин відбулось знайомство;

б) запропонувати особам визначитись щодо черговості дачі показати, сформулювати та поставити питання до них. При цьому, запропонувати викласти свої покази власноруч у протоколі, а в разі відмови запропонувати викласти свої покази в усному форматі. Рекомендується наполягти на тому, щоб першим дала покази та особа, яка на думку слідчого;

7) після того, як обидвома особами покази будуть надані, необхідно ставлячи запитання встановити ознаки неправдивих свідчень одне одного, або замовчуванні окремих елементів, щодо істотних обставин правопорушення встановити причини замовчування чи брехні, а також подолати таку поведінку (у спосіб приведення логічних аргументів, явних невідповідностей, нагадування про кримінальну відповідальність за дачу неправдивих свідчень та інших). Забороняється до моменту закінчення дачі показів обох раніше допитаних осіб, демонструвати чи нагадувати їх про істотні факти й покази, що були надані ними поєднано (в процесі одноосібного допиту). Слід пам'ятати, що оголошувати покази учасників, що дані ними на попередніх допитах, дозволяється лише після дачі ними показань на одночасному допиті;

8) після того, як перелік питань, які запланував поставити слідчий було вичерпано, право ставити питання передається особам, а також їх захисникам. Важливо звернути увагу, що в разі тиску, провокації чи будь-якого іншого впливу до зміни раніше наданих показань одним із учасників є підставою для припинення допиту та потребує негайної реакції слідчого з вимогою припинити такі дії;

9) завершити складання протоколу, відповідно до частин п'ятої та шостої статті 104 КПК України, ознайомити учасників з текстом протоколу та зробити про це відповідний запис у протоколі. Запитання, зауваження і доповнення учасників допиту зазначаються перед підписами про ознайомлення. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні допиту. Якщо особа через фізичні вади не може особисто підписати протокол, то ознайомлення здійснюється у присутності його захисника, який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою. Якщо особа відмовився підписати протокол, то про це слідчий зазначає у протоколі. Особі надається право дати письмове пояснення про

причини такої відмови, які заносяться в протокол. Факт відмови особи від підпису засвідчує своїм підписом його захисник;

10) аудіо - чи відеозапис надається для ознайомлення учасникам, про що робиться відповідний запис у протоколі перед підписами його учасників. Після допиту вони належним чином упаковуються, підписуються слідчим та іншими особами, що брали участь у їх виготовленні. Обов'язковим є те, що додатком до протоколу є належним чином запакований оригінальний носій із відео- чи аудіозаписом.

Кінцевою метою одночасного допиту є не усунення суперечностей, а з'ясування обставин вчиненого кримінального правопорушення. Недостатньо добитися того, щоб особи, які допитуються, давали однакові свідчення стосовно обставин, про які вони раніше повідомили суперечливу інформацію. Важливо виявити, чиї показання відповідають дійсності. При проведенні одночасного допиту уповноваженою особою важливо з'ясовувати причини розбіжностей у свідченнях осіб, які допитуються. В умовах цієї процесуальної дії відбувається не тільки допит двох осіб по черзі, але й аналіз, а також процес безперервного порівняння свідчень двох осіб, що одночасно допитуються, з негайним використанням уповноваженою особою результатів такого порівняння для усунення протиріч в інформації, що виходить з цих джерел.

Одночасний допит згідно чинного законодавства може проводитися із участю двох й більше осіб, проте в цьому випадку може відбутися тиск на сумлінного учасника. Так, за умов наявності у нього низьких вольових якостей вплив з боку інших осіб, що дають неправдиві, але узгоджені між собою свідчення, може спричинити зміну показань на неправдиві, які містять обмову або самообмову.

Якщо уповноважена особа неправильно оцінить ситуацію, а саме – не до кінця розбереться хто насправді говорить правду, то можна за рахунок психологічного впливу протидіючих розслідуванню осіб повести слідство хибним шляхом, втратити час, а можливо, навіть притягнути до кримінальної відповідальності невинуватого. Якщо ж у неї виникнуть підозри щодо того, що добросовісний учасник дає правдиві достовірні показання, а інші – змовившись між собою, даватимуть неправдиві показання, від одночасного допиту у цьому випадку

варто відмовитися. У цьому випадку розглядувану допит доцільно проводити між добросовісним учасником та одним недобросовісним. Дещо іншим чином має діяти уповноважена особа, коли недобросовісний учасник має вольову стійкість, темперамент, наприклад холерика, був раніше засудженим, у тому числі за вчинення тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень. У цьому разі їй потрібно використати не одного сумлінного учасника, а двох, яким буде легше і впевненіше давати показання, і, таким чином, психологічно тиснути на несумлінного учасника.

Усе зазначене вимагає від уповноваженої особи всебічності в оцінці слідчої ситуації, досконалого володіння тактичними прийомами, передбачення сценарію розвитку подій під час одночасного допиту двох чи більше раніше вже допитаних осіб. У разі передбачення можливості одержання негативного результату та погіршення, у результаті цього, обстановки розслідування, уповноважена особа має відмовитися або перенести розглядувану слідчу (розшукову) дію на більш пізній час.

РОЗДІЛ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ЕКСПЕРТИЗ

3.1. Зальні питання використання спеціальних знань

Вважаючи складність розслідування зазначених кримінальних правопорушень слідчому необхідно не тільки володіти всім комплексом необхідних професійних знань, а й вміло застосовувати спеціальні знання, що значно розширюють можливості у виявленні та вилученні слідів та використанні отриманої доказової інформації у розслідуванні. Значний відсоток нерозкритих кримінальних правопорушень пов'язаний з недостатнім володінням знань слідчим щодо видів та форм спеціальних знань; недооцінка можливостей залучення спеціалістів при проведенні слідчих (розшукових) дій; відсутність достатньої інформації щодо можливостей окремих видів судових експертиз, що призначаються при розслідуванні даної категорії кримінальних правопорушень.

Використанню спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень приділялась значна увага з боку науковців, але тактичні рекомендації з їх використання при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, боєприпасами або вибуховими речовинами, що могли б застосовуватись слідчими для підвищення якості та результативності розслідування на сьогодні не сформовано. Тому, вважаємо за необхідне на основі сучасної наукової думки, чинного законодавства та нагальних потреб слідчої практики здійснення комплексної розробки таких рекомендацій, що мають включати в себе:

- визначення суб'єктів використання спеціальних знань, їх видів та форм;
- розробку послідовності дій спеціалістів при проведенні таких слідчих (розшукових) дій: огляду, обшуку, допиту, слідчому експерименті;

– можливості використання допомоги спеціалістів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій;

– тактичні рекомендації щодо організації взаємодії слідчих, працівників оперативних підрозділів та спеціалістів при проведенні слідчих (розшукових) дій, видів і форм такої діяльності;

– розробку рекомендацій щодо підготовки до проведення експертизи та особливостей призначення та проведення криміналістичних, вибухотехнічних та інших видів експертиз за даною категорією кримінальних проваджень.

На підставі зазначеного вище наведемо галузі спеціальних знань, які використовуються при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, що ми вважаємо самостійними.

1. Знання в галузі зброезнавства. Це є основним видом спеціальних знань, що застосовуються при розслідуванні даної категорії кримінальних правопорушень, оскільки вони характеризують безпосередньо предмет протиправного посягання, що у свою чергу має суттєве значення при кваліфікації діяння та як складова криміналістичної характеристики кримінального правопорушення.

Аналіз практики розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, результати наукових досліджень у цій сфері свідчать, що найбільш розповсюдженими об'єктами посягання є вогнепальна зброя (80 %), боєприпаси до неї (45 %), холодна зброя (40 %), вибухові речовини та пристрої (30 %). У багатьох випадках під час розслідування кримінальних проваджень означені об'єкти вилучаються комплексно.

На сучасному етапі все більше кримінальних правопорушень вчиняється з використанням вибухових пристроїв. При розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами вилучаються пристрої промислового, частіше за все військового призначення або саморобного виробництва. Знання в галузі вибухотехніки, як складової зброезнавства також є необхідними при розслідуванні даної категорії кримінальних правопорушень.

2. Знання в галузі слідознавства. Оскільки злочин є подією минулого, що слідчий безпосередньо не сприймав, його знання

щодо події та обставин злочину набуваються опосередковано через виявлення та дослідження відображень його елементів у вигляді слідів, які несуть інформацію щодо події кримінального правопорушення. Завдання суб'єктів, які приймають участь у розслідуванні, полягають у виявленні, вилученні, фіксації слідів та дослідженні й оцінці інформації, що вони містять.

3. Знання психології злочинної діяльності. Спеціальні знання в галузі психології відіграють значну роль при розслідуванні кримінальних правопорушень будь-якого виду. Під час розслідування даної категорії кримінальних правопорушень, це, перш за все, знання психології особи правопорушника та психологічної структури протиправного діяння, включаючи психологію організованої злочинності.

4. Знання в галузі криміналістичної фотографії і навички володіння фото-відео та комп'ютерною технікою. Фото-, відеозйомка застосовується для фіксації ходу та результатів проведення слідчих (розшукових) дій. Спеціальними знаннями в цій галузі необхідно володіти слідчому, спеціалісту й експерту. Сучасна цифрова фото-, відеоапаратура на сучасному етапі повністю замінила аналогову. Цифрові дзеркальні камери характеризуються швидкістю роботи процесора обробки зображення, широким діапазоном світлочутливості, значним буфером пам'яті, значною розподільчою здатністю фотозображень і високою швидкістю самого процесу зйомки (від восьми кадрів у секунду), можливістю мікро- та макрозйомки, значним діапазоном регулювання експозиції кадрів.

Окремо потрібно зосередити увагу на спеціальних знаннях в галузі комп'ютерної техніки та цифрових технологій. Сучасний їх розвиток дозволяє використовувати комп'ютерну техніку для фіксації ходу слідчих (розшукових) дій у будь-якій обстановці. Комплект техніки, що складається з ноутбука, принтера, цифрового фотоапарата, пристрою мобільного зв'язку дозволяє виготовляти протоколи з фототаблицями безпосередньо на місці події та пересилати їх на будь-яку відстань. Перспективним напрямом є впровадження у слідчу практику технічних засобів фіксації з можливістю виготовлення об'ємних зображень у 3D-форматі, застосування GPS-навігаторів та супутникового зв'язку для складання планів та схем місця події, встановлення місця знаходження об'єктів пошуку тощо.

5. Спеціальні знання, що стосуються зберігання, обліку, видачі зброї на військових об'єктах, у різних підрозділах МВС України, а також навички поводження зі зброєю. Статистичні дані свідчать, що близько 75 % незаконного обігу вогнепальної зброї відбувається внаслідок її крадіжок з військових та інших об'єктів, де вона зберігається, тому такого роду спеціальні знання є також необхідними. До цієї групи відносяться також знання нормативно-правових актів, що регламентують обіг зброї в Україні.

Крім законодавчої бази треба знати специфіку діяльності підрозділів, що мають озброєння, з обліку, видачі, списання облікованої у них зброї. Такі знання мають військовослужбовці, яких можливо залучати до розслідування як спеціалістів.

6. Спеціальні знання в галузі технічного дослідження документів і почеркознавства необхідні у випадках, якщо під час незаконного обігу зброї, боєприпасів та вибухових речовин правопорушниками було використано підроблені документи. Це може бути під час переміщення зброї через кордон за підробленими документами, або коли під виглядом, наприклад, травматичної чи газової зброї завозять вогнепальну. Потрібно володіти знаннями зовнішнього виду та ознак супровідних документів у залежності від способу перевезення: водним, залізничним чи автомобільним транспортом, а також захисних елементів та способів їх підробки. Спеціальні знання в галузі технічного дослідження документів та почеркознавства необхідні для виявлення підробок при їх огляді під час проведення слідчих (розшукових) дій та призначенні експертизи.

Нами розглянуто основні види спеціальних знань, що застосовуються при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Але, загалом таких видів спеціальних знань може бути значно більше. Їх види та кількість залежать від кожного конкретного кримінального провадження, кількості та виду вилучених речових доказів.

3.2. Особливості призначення експертиз

Основною формою використання спеціальних знань є проведення експертиз. За результатами вивчення матеріалів кримінальних проваджень встановлено, що найбільш поширеними судовими експертизами при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами є: криміналістична, а саме: експертиза зброї та слідів і обставин її застосування, вибухотехнічна, трасологічна, технічна експертиза документів, почеркознавча, а також товарознавча: військового майна, техніки та озброєння.

З означених вище експертиз частіше за все призначається експертиза зброї та слідів і обставин її використання, яка у свою чергу поділяється на: дослідження вогнепальної зброї та бойових припасів до неї; дослідження слідів зброї, слідів пострілу та ситуаційних обставин пострілу; дослідження холодної зброї; дослідження зброї з некінетичним принципом ураження; дослідження гранатометів та ствольної артилерійської зброї; дослідження ракетно-реактивної зброї. Із наведених різновидів дослідження слідів зброї, слідів пострілу та ситуаційних обставин пострілу, а також дослідження зброї з некінетичним принципом ураження призначаються рідко, тому зосередимо увагу на інших видах, а також питаннях, що вирішуються при їх проведенні.

До основних завдань експертизи вогнепальної зброї та боєприпасів належать: установлення належності об'єктів до вогнепальної зброї або конструктивно подібних до неї стріляючих виробів; установлення належності об'єктів до боєприпасів вогнепальної стрілецької зброї або конструктивно подібних до них виробів; визначення виду, системи (моделі) та калібру вогнепальної зброї та бойових припасів до неї, а також конструктивно подібних до них виробів; визначення стану (справності) зброї, бойових припасів до неї та придатності їх до стрільби; установлення способу виготовлення або факту переробки вогнепальної зброї, бойових припасів та конструктивно подібних до них виробів; встановлення належності об'єктів до частин (деталей) вогнепальної зброї тощо. Об'єктами досліджень є вогнепальна зброя та подібні до неї

пристрої, що стріляють з ураженням цілі за рахунок кінетичної енергії снаряда як фізичного тіла, а також бойові припаси до вогнепальної зброї.

Найбільш розповсюдженими питаннями, що вирішуються експертизою вогнепальної зброї є наступні:

1. Чи є вогнепальною зброєю предмет, вилучений у особи?
2. Яким способом (промисловим чи саморобним) виготовлено вилучений предмет (зброя, патрон)?
3. До якого виду, системи, моделі, калібру належить дана зброя?
4. Чи придатна дана зброя до стрільби?
5. Чи справна дана зброя? Якщо ні, то які вона має несправності? Чи виключають ці несправності можливість пострілу?
6. Чи є боеприпасом вилучений патрон?

До зброї якого виду, системи, моделі, калібру призначено патрон, вилучений у підозрюваного?

Основними завданнями дослідження холодної зброї є установлення її належності до холодної зброї колючої, ріжучої, рублячої, ударно-роздробляючої дії, визначення способу її виготовлення, типу, виду, зразка (для виробів промислового виробництва) холодної зброї або конструктивно схожого до неї виробу тощо.

Найбільш розповсюдженими питаннями, що вирішуються експертизою холодної зброї є наступні:

1. Чи є даний предмет холодною зброєю?
2. Якщо є, то до якого виду холодної зброї він належить?
3. Яким способом виготовлено вилучений предмет?
4. До якого зразка належить наданий штик (кортик, шабля тощо)?
5. Чи є даний предмет заготовкою холодної зброї?

Основними завданнями дослідження гранатометів та ствольної артилерійської зброї є установлення їх належності до вогнепальної або реактивної зброї, визначення їх типу, виду, моделі або зразка (для виробів промислового виробництва), способу виготовлення та придатності для використання за призначенням. Об'єктами дослідження є гранатомети реактивні та нереактивні, міномети, артилерійські гармати тощо.

Найбільш розповсюдженими питаннями, що вирішуються даного виду експертизою є наступні:

1. Чи є наданий об'єкт зброєю? До якого саме типу зброї він належить?

2. Чи є наданий гранатомет вогнепальною (реактивною) зброєю?

3. Чи є наданий міномет (гармата) вогнепальною зброєю? До якого саме типу зброї він належить?

4. Яким способом виготовлено наданий гранатомет (міномет, гармату)?

5. До якого типу, виду, зразка належить наданий гранатомет (міномет, гармата)?

6. Чи придатний наданий гранатомет (міномет, гармата) до стрільби?

7. Чи має наданий гранатомет (міномет, гармата) ознаки пошкодження? Чи виключають ці пошкодження можливість проведення стрільби?

Основними завданнями дослідження ракетно-реактивної зброї є установлення її належності до ракетної або реактивної зброї, визначення її типу, виду, моделі або зразка (для виробів промислового виробництва), способу виготовлення та придатності для використання за призначенням. Об'єктами дослідження є протитанкові ракетні комплекси, реактивні системи залпового вогню, зенітно-ракетні комплекси тощо.

Найбільш розповсюдженими питаннями, що вирішуються експертизою ракетно-реактивної зброї є наступні:

1. Чи є наданий об'єкт зброєю? До якого саме типу зброї він належить?

2. Чи є наданий об'єкт ракетною (реактивною) зброєю? До якого саме типу зразка, моделі він належить?

3. Яким способом виготовлено наданий об'єкт?

4. Чи придатний наданий ПЗРК (ПТРК, прицільно-пусковий пристрій ПЗРК або ПРТК) до стрільби?

5. Чи має наданий об'єкт ознаки пошкодження? Чи виключають ці пошкодження можливість проведення стрільби?

Вибухотехнічна експертиза проводиться з метою встановлення належності матеріалів, речовин і виробів до вибухових речовин і боєприпасів, з'ясування обставин вибуху, визначення його природи, а також вирішення інших питань,

пов'язаних із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв. Експерту можуть бути задані такі питання:

1. Чи належить до вибухових пристроїв (боєприпасів) вилучений предмет?

2. Чи придатний наданий предмет до використання за цільовим призначенням - до вибуху? Якщо непридатний, то з яких причин?

3. Яким способом, саморобним чи промисловим, виготовлено вибуховий пристрій?

4. Якщо підірвано боєприпаси, до якого виду вони належать (гранати, міни, снаряди тощо)?

5. Чи містять надані експертів матеріали дані, що вказують на характерні риси особистості виготовника вибухового пристрою (професійні навички, ступінь обізнаності з технологією виготовлення і використання вибухових пристроїв тощо);

6. Чи є дана речовина вибуховою? Якщо є, то якою саме?

7. Чи можуть використовуватись для виготовлення вибухівки дані речовини? Якщо так, то в якому сполученні?

8. Яким способом – промисловим чи саморобним виготовлена дана вибухівка?

9. Чи є на предметі-носії (указується, на якому саме) сліди вибухових речовин? Якщо так, то яких саме?

10. Чи є на даному предметі продукти розкладу вибухівки? Якщо так, то внаслідок розкладу якої вибухової речовини вони утворились?

11. Чи мають дані вибухові речовини (зазначаються порівнювані об'єкти) спільну родову (групову) належність?

12. Чи становили раніше вибухові речовини, надіслані на дослідження, єдину масу?

Основними завданнями експертизи вибухових пристроїв є визначення: факту вибуху вибухового пристрою на місці події; виду вибуху; належності об'єкта до вибухових пристроїв (боєприпасів) та визначення класифікаційної категорії пристрою; потужності вибуху вибухового пристрою; та опис конструкції пристрою та способу його виготовлення; здатності пристрою викликати вибух та можливості вибуху пристрою в конкретних умовах (струс, нагрівання тощо); наявності в обставинах справи даних, що стосуються особи, яка виготовила саморобний вибуховий пристрій і привела його в дію.

Орієнтовний перелік вирішуваних питань:

1. Чи належить до вибухових пристроїв (боєприпасів) предмет, вилучений (указати - у кого або де)?

2. Чи придатний наданий предмет до використання за цільовим призначенням - до вибуху? Якщо не придатний, то з яких причин?

3. Які вражаючі фактори притаманні наданому пристрою?

4. Чи підірвано в даному місці вибуховий пристрій? Якщо так, то до якого виду пристроїв він належить (які особливості його конструкції, країна-виробник тощо)?

5. Чи є предмети, знайдені на місці події (в тілі потерпілого), частинами вибухового пристрою?

6. Якщо так, то до якого виду пристроїв вони належать?

7. Яким способом, саморобним чи промисловим, виготовлено вибуховий пристрій?

8. Який спосіб підризу був застосований у даному випадку?

9. Якщо підірвано боєприпаси, до якого виду вони належать (гранати, міни, снаряди тощо)?

10. Чи містять надані експертів матеріали дані, що вказують на характерні риси особистості виготовлювача вибухового пристрою (професійні навички, ступінь обізнаності з технологією виготовлення і використання вибухових пристроїв тощо)?

11. Чи однакова конструкція саморобного вибухового пристрою, частини якого знайдені на місці події, та макета, виготовленого особою (прізвище, ім'я, по батькові)?

Експертиза вибухових речовин і продуктів вибуху (пострілу) вирішує такі завдання: установлення факту належності даного об'єкта до вибухових речовин або речовин, які можна використати як компоненти для виготовлення вибухових речовин, порохових зарядів або піротехнічних засобів; установлення способу виготовлення вибухових речовин; виявлення мікрослідів вибухових речовин і продуктів їх розкладу на предметах-носіях; установлення за продуктами розкладу вибухових речовин вихідної речовини, яка була використана для вибуху (пострілу); установлення спільної родової (групової) приналежності вибухових речовин (порохових зарядів).

Орієнтовний перелік вирішуваних питань:

12. Чи є дана речовина вибуховою? Якщо так, якою саме?

13. Чи можуть використовуватись для виготовлення вибухівки дані речовини? Якщо так, у якому сполученні?

14. Яким способом - промисловим чи саморобним виготовлена дана вибухівка?

15. Чи є на предметі-носії (зазначається, на якому саме) сліди вибухових речовин? Якщо так, яких саме?

16. Чи є на даному предметі продукти розкладу вибухівки? Якщо так, унаслідок розкладу якої вибухової речовини вони утворились?

17. Чи мають дані вибухові речовини (зазначаються порівнювані об'єкти) спільну родову (групову) належність?

18. Чи становили раніше вибухові речовини, надіслані на дослідження, єдину масу?

19. Чи мають спільну родову (групову) належність надані зразки шроту за номером, способом виготовлення, хімічним складом?

20. Чи однаковий хімічний склад наданих дробу і шматка металу?

21. Чи мають спільну родову (групову) належність або єдине джерело походження частини патронів (шріт, кулі, картечі, пижа, прокладки), знайдені на місці події, з частинами патронів, вилучених у певної особи (за видом та складом матеріалу, кольором, розмірами, формою, способом виготовлення тощо)?

Об'єктами трасологічної експертизи рельєфних знаків можуть бути відновлені спилянні (забиті), слабовидимі номери та інші рельєфні зображення на різного роду виробках, в тому числі номерні знаки на зброї. Експертизою встановлюються факт та спосіб змінення зображень.

Найбільш розповсюдженими питаннями, що вирішуються трасологічною експертизою є наступні:

1. Чи піддавався зміні номер на даному екземплярі зброї?
2. Яким був первісний номер на об'єкті дослідження?
3. Яким способом був знищений або змінений номер (знак) на даному об'єкті?
4. Чи були на даному об'єкті маркірувальні позначення?
5. Чи піддавались зміні маркірувальні позначення на даному об'єкті?
6. Чи виконане маркування об'єкта з застосуванням конкретних засобів?

На вирішення технічної експертизи документів може бути поставлене питання про те, які відомості містять маркувальні позначення на представленій коробці (іншому упакуванні) з патронами (іншими боєприпасами), якщо їхній текст у звичайних умовах і з застосуванням наявних у розпорядженні слідчого технічних засобів не читається, оскільки його залито, закреслено або він вицвів.

Почеркознавча експертиза призначається при наявності у матеріалах кримінального провадження рукописного тексту чи підписів, виконаних підозрюваними. Вони можуть бути на упаковках з-під зброї; супровідних неофіційних документах та записках, пояснюючих пункт призначення та кількість зброї; товарно-транспортні накладні тощо. Завдання та питання, що вирішуються почеркознавчою та технічною експертизою документів не мають особливостей при розслідуванні даної категорії кримінальних правопорушень у порівнянні з іншими.

Основним завданням товарознавчої експертизи військового майна, техніки та озброєння є: визначення вартості наданих на дослідження об'єктів, які використовуються як військове майно; визначення типу та призначення наданих на дослідження об'єктів; визначення характеристик та властивостей наданих на дослідження об'єктів відповідно до Українського класифікатора товарів зовнішньоекономічної діяльності; визначення виробника, країни походження, року виготовлення (комплексно з трасологічним дослідженням) наданих на дослідження об'єктів; визначення змін показників якості наданих на дослідження об'єктів (комплексно з відповідними фахівцями з експлуатації подібного майна).

Орієнтовний перелік питань, що вирішуються:

1. Яке найменування та призначення наданого на дослідження об'єкта?

2. Яким підприємством і коли виготовлений наданий на дослідження об'єкт (за умови наявності маркувальної інформації або відповідних супровідних документів)?

3. Який рік виготовлення наданого на дослідження об'єкта? (це питання вирішується комплексно з трасологічним дослідженням за умови наявності маркувальної інформації).

4. Яким характеристикам та властивостям відповідно до Українського класифікатора товарів зовнішньої економічної діяльності відповідає наданий на дослідження об'єкт?

5. Чи укомплектовано наданий на дослідження об'єкт відповідно до нормативно-технічної документації, якщо ні, то в чому саме полягає неуккомплектованість або невідповідність?

6. Чи відповідає якісний стан об'єкта вимогам стандартів, технічних умов, наданим зразкам? Якщо ні, то в чому полягає така невідповідність?

7. Які дефекти, ушкодження має наданий на дослідження об'єкт? Чи є ці дефекти істотними? Чи можлива експлуатація об'єкта за призначенням при наявності виявлених дефектів?

8. Чи можуть бути усунуті виявлені у наданого на дослідження об'єкта дефекти та ушкодження, якщо так, то в який спосіб?

9. Який ступінь зносу наданого на дослідження об'єкта?

10. Яка залишкова вартість об'єкта станом на визначену дату?

11. Яка ринкова вартість об'єкта станом на визначену дату (з урахуванням наданої експерту інформації щодо укладених угод купівлі-продажу аналогічних об'єктів на міжнародному ринку)?

12. Яка вартість ліквідації об'єкта станом на визначену дату?

13. Який розмір матеріального збитку, завданий у результаті пошкодження об'єкта, в тому числі з урахуванням наданої у розпорядження експерта калькуляції відновлювального ремонту?

14. Який розмір матеріального збитку, завданий в разі повного знищення об'єкта, в тому числі в результаті бойових дій?

Наведені питання 6, 7, 8 вирішується спільно з відповідними фахівцями поремонту та експлуатації подібного майна).

В окремих випадках може бути призначені мистецькознавча та молекулярно-генетична експертизи. Об'єктом дослідження мистецтвознавчої експертизи є холодна чи вогнепальна старовинна зброя виявлена, найчастіше, під час незаконного переміщення через кордон при перевірці осіб або їх багажу. Вказана зброя досліджується з метою визначення належності до культурних цінностей. Відповідно до чинного Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», при вирішенні питання щодо віднесення зброї до категорії культурної цінності вона повинна мати одну з наступних

властивостей, а саме: художнє, історичнє, етнографічне або наукове значення. Цілковито очевидно, що вказані ознаки можуть бути встановлені тільки з використанням спеціальних знань у формі судової мистецтвознавчої експертизи. Основними завданнями цього виду експертизи є атрибуція досліджуваного твору, предмета або речі, тобто визначення часу, місця та інших обставин його створення, встановлення його справжності, культурної цінності.

У випадку, коли дослідження слідів рук неможливо здійснити методами трасології, проводиться молекулярно-генетична експертиза. Основним методом експертизи є ДНК-аналіз крові порівнюваних осіб. Так, при розслідуванні незаконного обігу зброї важливо встановити особу, яка тримала зброю в руках. Стратегія встановлення особи заснована на тому, що профілі ДНК людей унікальні і дозволяють ідентифікувати конкретну особу. Теоретична база для встановлення спорідненості досить докладно розроблена в генетиці і з успіхом впроваджена у слідчу практику.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом зброї, не можуть бути розслідувані без застосування спеціальних знань у формі проведення судових експертиз. Висновок експерта, який надається за результатами науково-обґрунтованого дослідження, є джерелом доказів у кримінальному провадженні (ст. 84 КПК України).

Як свідчить слідча практика розслідування незаконного обігу зброї застосування спеціальних знань у формі експертизи залежить від виду зброї та слідів, що виникли під час вчинення кримінального правопорушення. З урахуванням розмаїття кримінальних правопорушень, предметом яких є зброя, для розслідування може бути запропонований комплекс експертиз, серед яких можна виділити обов'язкові та факультативні. Обов'язковим під час розслідування даних протиправних діянь є встановлення належності об'єктів, що виявлені в процесі розслідування, до вогнепальної, холодної або іншої зброї, бойовим припасам, вибуховим речовинам або пристроям. Обов'язковість проведення цих експертиз пояснюється необхідністю визначення предмету кримінального правопорушення, до якого належать вказані об'єкти. Встановлення цього факту вимагає проведення криміналістичної

експертизи зброї та слідів і обставин її використання й криміналістичної вибухотехнічної експертизи.

Ступінь достовірності висновку експерта знаходиться в прямій залежності від якості і необхідного обсягу вихідних даних, правильності формулювання завдання. Нерідко при призначенні експертів уповноважені особи через відсутність досвіду роботи або недостатньої кваліфікації допускають помилки у формулюванні експертних завдань. Мають місце випадки, коли не дотримується послідовність призначення експертів, пов'язаних з дослідженням різних слідів, носіями яких є зброя. Наприклад, вогнепальна зброя, на якій є дактилоскопічні, біологічні, запахові сліди або інші мікрооб'єкти, представляється спочатку на експертизу зброї, після якої проведення інших досліджень втрачає сенс. Недостатнє знання предмета призначуваної експертизи як правило втілюється в некоректній постановці питань експерту і переоцінці можливостей експертизи.

Отже, можна навести загальні вимоги до формулювання питань, що ставляться перед експертом:

- питання не повинні виходити за межі спеціальних знань експертів;

- питання повинні бути конкретними і по можливості короткими, що виключають неоднозначне тлумачення;

- питання перераховуються в логічній послідовності. Спочатку формулюються ті з них, від яких залежить вирішення інших. Питання можуть бути об'єднані в групи за обставинами і епізодами кримінального правопорушення, версіями, об'єктам, особам і т. п.;

- перелік питань повинен бути максимально повним, з тим щоб висновок носив вичерпний характер;

- постановка питань, які при сучасному стані науки свідомо не можуть бути розв'язані, а також механічне переписування полного списку питань з довідкових переліків неприпустимі;

- особам або органу, які призначають експертизу, з метою конкретизації питань, визначення можливостей експертизи і уточнення обсягу матеріалів, необхідних для проведення дослідження, доцільно звернутися за консультацією

Переоцінка або недооцінка можливостей судової експертизи обумовлена відсутністю знань слідчим існуючих видів експертів

і нерозумінням сутності розв'язуваних завдань. Маючи слабкі уявлення про класифікацію видів і предметах судових експертиз, слідчий розраховує за допомогою експертизи встановити інформацію, яка в принципі не може бути отримана шляхом застосування експертних методів і методик при дослідженні представлених об'єктів, або обсяг вихідних матеріалів, що знаходяться в розпорядженні експерта, істотно обмежує потенціал експертизи. Неповнота представлених експерту матеріалів створює сумнів у правильності і об'єктивності його висновків, але експерт не наділений правом самостійного збору матеріалів для проведення експертизи.

Крім цього, до помилок, що допускаються слідчим, можна віднести неправильне зберігання об'єктів, вилучених з місця події, внаслідок чого експерту неможливо вирішити поставлені питання. Так, наприклад, при упаковці в герметичну тару не відмитої від біологічного матеріалу і не просушеної належним чином зброї, в результаті корозії стає неможливим зробити експериментальні постріли і відбувається втрата важливих ідентифікаційних ознак слідів каналу ствола. Нерідкі випадки неправильного вилучення та зберігання одягу зі слідами носіння зброї або пострілу. Одяг не просушують і відразу упаковують не в паперовий, а в поліетиленовий пакет. У подібній упаковці, при позитивних температурах, створюється середовище, що призводить до розкладання тканини. В результаті – сліди-нашарування втрачають форму і ознаки матеріалу зброї, руйнуються сліди пострілу. За представленими об'єктами вже не можна зважитися питання про характер зброї, наявність та обставини пострілу і ряд інших супутніх питань.

ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Андреев А. Г. Современное состояние и проблемы криминалистического исследования самодельного огнестрельного оружия: дисс. ... кандидата юрид. наук : 12.00.09 / Андреев Андрей Георгиевич. - Волгоград, 2003. - 262 с. URL : <http://www.dissercat.com/content/sovremennoe-sostoyanie-i-problemy-kriminalisticheskogo-issledovaniya-samodelnogo-ognestrelno#ixzz2pVTC0Ewy>

2. Арешонков В. В. Криміналістична ідентифікація гладкоствольної вогнепальної зброї: автореф. дис....канд. юрид. наук: 12.00.09. К. 2012. 20 с.

3. Бараняк В. М. Возможности использования дифузно-копиювального методу для дослідження слідів вогнепальної зброї на одязі та тілі особи. *Криміналістика и судебная экспертиза*. Вып. 58. Ч. 1. К.: Министерство юстиции Украины, 2013. С. 266.

4. Березін П. Окремі проблеми визначення зброї, як предмета контрабанди URL: <http://law.lviv.ua/?w=r&i=13&d=436>

5. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброєзнавство: підручник. К. Вее Zone, 2003. 344 с.

6. Борзов О. П., Костильова О. А., Кузнецов В. А., Щавелєв А. В. Комплексне дослідження слідів рук на вогнепальній зброї : метод. рекомендації К.: Державний наук.-досл. експертно-криміналістичний центр МВС України, 2011. 21 с.

7. Гамов Д. Ю. Методика встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби (проведення пострілів) : суд.-балістична методика / К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2005. 31 с.

8. Гора І. В., Колесник В. А. Криміналістичні експертизи та дослідження, що проводяться у системі правоохоронних органів України: посібник. К: Академія СБУ, 1999. 80 с.

9. Гудзь В. Е. Расследование преступлений, связанных с незаконным оборотом взрывчатых веществ и взрывных устройств : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность» / В. Е. Гудзь. – Саратов, 2010. – 29 с. URL: <http://lawtheses.com/rassledovanie-prestupleniy->

svyazannyh-s-nezakonnym-oborotom-vzryvchatyh-veschestv-i-vzryvnyh-ustroystv.

10. URL : <https://lexinform.com.ua/sudova-praktyka/dlya-kvalifikatsiyi-nezakonnogo-povodzhennya-zi-zbroyeu-boyeprypasamy-abo-vybuhovymy-rechovynamy-slid-vstanovyty-chy-bulo-jogo-vchyneno-bez-nalezhnogo-dozvolu/>

11. Єфімов М. М. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи : монографія / Микола Миколайович Єфімов. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 392 с.

12. Єфімов М. М. Методика розслідування хуліганства : монографія / Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. 216 с.

13. Єфімов М. М. Розслідування кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.

14. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 8.10.1998 № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>

15. Клименко Н. И. Криминалистические исследования, связанные с использованием оружия. *Криміналістичний вісник*. К.: Держ. наук.-досл. експертно-криміналістичний центр МВС України, 2002. Вип. 4. С. 9–10.

16. Коваленко В. В. Підготовка матеріалів та призначення експертизи вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених із використанням вогнепальної зброї. *Вісник Луганського державного ун-ту внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка*. Суми. 2015. Вип. 4 (72). С. 226.

17. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI в редакції від 16.08.2015 / Офіційний Сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

18. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 № 2341-III / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1453236520700061>.

19. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI в редакції від 16.08.2015 / Офіційний Сайт Верховної Ради України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

20. Луцієнко О. О. Особливості виявлення слідів рук на важелях від ручних гранат із застосуванням методів, які дозволяють подальше виділення ДНК-профілів. *Криміналістичний вісник*. К.: ПК «Типографія від «А» до «Я». 2015. № 1 (23). С. 157–163

21. Мельник Р. В., Голдинський І. А., Гамера В. А. Криміналістичне дослідження вогнепальної зброї. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 5. С. 134–135.

22. Мельниченко С. П. Визначення об'єктів пошуку як складова підготовки до проведення обшуку під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених із використанням вогнепальної зброї. *Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Том 3. Вип. № 3-2. С. 271–274.

23. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів. Затверджена рішенням розширеного засідання секції НКМР міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи. Протокол від 15.01.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002320-99#Text>

24. Методичні рекомендації щодо виявлення та вилучення зброї, бойових припасів або вибухових речовин, що перебувають у незаконному поводженні. – ГУНП в Дніпропетровській області : Управління (карний розшук) кримінальної поліції, 2015. 19 с.

25. Неня О. В. Оптичні методи експертних досліджень мікрооб'єктів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. К. 2016. Про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами : Європейська конвенція, прийнята 28.06.1978 р. Радою Європи у Страсбурзі // Офіційний сайт Верховної Ради України URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_320.

26. Огляд місця події при розслідуванні окремих видів кримінальних правопорушень: посібник / за ред. Н. І. Клименко. К.: Юрінком Інтер, 2005. 145 с.

27. Парфило О. А. Щодо організації техніко-криміналістичного забезпечення огляду місця події у разі виявлення саморобного вибухового пристрою. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 2 (26). С. 83.

28. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

29. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text> (дата звернення – 27.07.2020).

30. Про приєднання України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : Закон України від 2.04.2013 р. № 159-VII / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/159-18>.

31. Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності / Офіційний сайт Верховної Ради України URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_792.

32. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>

33. Самутичева Е. Ю. Заключение эксперта и его оценка в уголовном процессе (сравнительно-правовое исследование): дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09. М. 2015. С. 110–130.

34. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ, 2006. 416 с.
35. Чаплинський К. О. Тактичні основи забезпечення досудового розслідування : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.09 / Чаплинський Костянтин Олександрович. Дніпропетровськ., 2011. 570 с.
36. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.
37. Щербаковський М. Г., Андрєєв Д.В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. 192 с.
38. Щербаковский М. Г. Определение следов металлизации на объектах носителях и оценка результатов исследования. *Криминалистика и судебная экспертиза*. К.: Вища школа, 1991. Вып. 43. С. 100.
39. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В деле, 2015. С. 373.
40. Юрчишин В. Д. Висновок експерта як джерело доказів у кримінальному процесі України: дис.... канд.. юрид. наук: 12.00.09. Івано-Франківськ. 2007. С. 158–163.

ДЛЯ НОТАТКІВ

Lined area for notes, consisting of 30 horizontal lines.

Навчальне видання

Колектив авторів

**ОРГАНІЗАЦІЯ І ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ
СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ
ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО
ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ**

Методичні рекомендації

Підп. до друку 24.09.2021 Формат 70×100/16

Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 22,10. Зам. № 2105-21/2

Наклад 60 прим.

Видавець і виготовлювач ТОВ «7БЦ»
03087, м. Київ, вул. Олекси Тихого, 84
e-mail: 7bc@ukr.net, тел: (044) 592-00-80

Свідотство суб'єкта видавничої справи ДК №5329 від 11.04.2017